

17—21/12/2019

SEGUIM ESPERANT
BECKETT
DES DE LES ARTS

ALBA SANMARTÍ / DORA GARCÍA / JOSEP PEDRALS
LÚA CODERCH / MARCELO EXPÓSITO

Ajuntament de
Barcelona

FABRA I COATS
FÀBRICA DE CREACIÓ
CENTRE D'ART
CONTEMPORANI

SEGUIM ESPERANT *BECKETT* *DES DE* *LES ARTS*

Esperant Godot és una de les obres més emblemàtiques de Samuel Beckett i una de les més representatives del teatre contemporani. Tant és així que *Godot* ja forma part del nostre imaginari, fins i tot sense haver llegit el llibre o haver anat al teatre —de fet, sense que a penes existeixi. Perquè tothom sap que *Godot* no arriba mai. El seu nom és l'anunci, l'excusa, el personatge sense paper al voltant del qual giren (girem) tota la resta, un protagonista absent que ens fa protagonitzar la seva absència.

Podem no saber que és la història de dos vagabunds que l'esperen al costat d'un arbre; que el patró del primer acte es repeteix al segon amb algunes diferències; o que un dels seus èxits més significatius és la representació que va tenir lloc el 1957 a la Presó Estatal de Califòrnia davant de 1.400 reclusos. *Godot* és el desconegut que tothom espera, metàfora del nostre horitzó d'expectatives, i Beckett l'autor críptic que rebutjava donar explicacions per no tancar cap porta.

A la Fabra i Coats-Fàbrica de Creació i Centre d'Art Contemporani de Barcelona, des que es va resoldre el concurs de direcció el passat mes de maig estem treballant per inaugurar el nou programa l'any que ve. I, mentre esperem que comenci aquesta nova etapa, hem volgut fer un petit cicle al voltant de Beckett. Aprofitant el 30è aniversari de la seva mort, rastrejarem la seva influència en les arts contemporànies i acabarem reflexionant de forma crítica i irònica, amb i sense ell, sobre temes que anticipen la futura programació del Centre d'Art, com ara l'autoria i la representació —o la seva absència.

«Beckett, llegit a través de l'art contemporani, acostuma a resultar curiosament *duchampitzat*: ambdós, Beckett i Duchamp, ens ensenyaran que es resisteix al sorollós

món exterior de la banalització i saturació comunicativa mitjançant el progressiu silenci de l'obra d'art, fins i tot de l'artista mateix», escriu Marcelo Expósito («Cultura/s», *La Vanguardia*, 16/3/2011). Més enllà del teatre, Beckett va fer obres per a la ràdio, la televisió i el cinema, i en totes pregonava una indeterminació minimalista, on la marginalitat i la resistència del relat, a base de reduir l'acció o directament suspendre-la, li permetia exposar els límits de l'estructura narrativa –de la imatge o el discurs, de la paraula al cos. Una manera d'observar els missatges inherents a cada mitjà, i una manera, també, d'implicar l'espectador. Perquè, en Beckett, l'autor deixa de ser l'inventor que dona sentit a l'obra per obrir-la a les derives i lectures de cada context.

Paradoxalment, la seva omnipresència en la teoria i pràctica artística des de finals dels anys noranta ha acabat entronitzant-lo i idealitzant-lo, mentre el blindatge actual de la seva obra en mans dels hereus que en gestionen el llegat i n'autoitzen les adaptacions l'han relegat a un fetixisme quasi intocable. Però si Beckett és contemporani, és perquè encara desperta preguntes entre el públic i la creació d'avui. Com a bon pretext i motor de moltes obres d'art contemporani, des de les arts Beckett és com Godot: hi és i no hi és. I no és cap heretgia –o sí, precisament, la que vam aprendre d'ell.

Amb aquest cicle, doncs, durant una setmana descobrirem com artistes de diferents generacions i contextos l'adopten i l'adapten a través de totes les arts i mitjans que Beckett va explorar, des del cinema fins a la televisió, del llibre a l'escenari. Veurem com l'artista Dora García fa una revisió del *Film* (1964) de Beckett en un hotel de Brussel·les que es projectarà totes les tardes a la Fabra i Coats. La reinterpretació

que fa l'artista Lúa Coderch de la boca que diu *Not I* a la pel·lícula homònima de Beckett (1973) s'emetrà per Betevé. A partir de la nova traducció d'*Esperant Godot*, l'escriptor Josep Pedrals dialogarà amb l'artista i activista Marcelo Expósito sobre l'acte de traduir i apoderar-se de Beckett a la llibreria del barri La Tribu. I, finalment, tornarem a la Fabra i Coats perquè l'actriu i coreògrafa Alba Sanmartí tanqui el cicle amb una lectura en clau coreogràfica creada per a l'ocasió, on dos actors escenifiquen les didascàlies que mai hem vist d'aquesta mítica peça teatral.

En aquestes tres obres, la representació rebutja el que li és propi, la significació, i el relat sorgeix d'una sèrie d'efectes narratius que beuen del nostre imaginari, on ja conviuen Beckett i Godot. Esborrant i substituint la veu i la mirada que l'autor va donar als seus personatges, com fan García i Sanmartí, o ampliant el pla però desdibuixant el rostre, com fa Coderch, el protagonisme recau en una figura tan anònima com col·lectiva: nosaltres. I aquesta és l'herència de Beckett: entendre l'autoria com un exercici d'apropiació i traducció, un acte de generositat obert a variacions, com el desig de compartir sense subjectar que és l'espera de Godot.

Joana Hurtado Matheu

Film (*Hôtel Wolfers*) **Dora García**

17–21/12/2019 – de 17 a 20 h

Projecció. Espai Zero

Filmada en blanc i negre, la pel·lícula entrellaça dues narratives. La part visual de l'obra presenta un recorregut per l'interior de la celebrada Maison Wolfers de Brussel·les, dissenyada per Henry van de Velde. Dora García utilitza les convencions de la càmera subjectiva, que com un ull furtiu i distret, a ritme lent i observador, escaneja l'interior de la mansió en decadència. Paral·lelament a la imatge, es desenvolupa l'àudio de la peça, que discorre amb la mateixa lentitud. Es tracta d'una descripció narrada per una veu masculina que no té res a veure amb les imatges, i que relata les accions i els plans de l'única pel·lícula realitzada per Samuel Beckett, *Film* (1964), una de les primeres a utilitzar la tècnica de la càmera subjectiva. A través d'aquesta doble narrativa d'àudio i vídeo, l'artista ens situa com a subjectes participants d'un escenari que es mou entre la realitat i la ficció.

«Vaig pensar a utilitzar aquest text amb una imatge corresponent a la càmera subjectiva retratant alguna cosa que estigués plena de malenconia, entropia, glòria passada, una imatge que pogués competir amb el rostre de Buster Keaton a *Film*. Ho vaig trobar a la Maison Wolfers», explica l'artista. *Film (Hôtel Wolfers)* és una de les vuit peces de vídeo realitzades per a la H Box, encarregada per Hermès, que s'ha exposat al Centre Pompidou, la Tate Modern, el MUSAC, el MUDAM de Luxemburg i la Triennial de Yokohama.

Dora García (Valladolid, 1965) és una artista visual que reflexiona sobre els paràmetres i les convencions que regeixen la presentació de l'art, sobre la qüestió del temps (real i fictici) i sobre els límits entre representació i realitat. Actua com a directora de cinema que explica històries (o simplement les selecciona), i ens fa participants d'un joc on les regles són molt similars a la realitat i per això ens permeten qüestionar-la.

Film (Hôtel Wolfers), 2007

b/n, 11'31", VOSE

Cortesia de l'artista i ProjecteSD, Barcelona

On és el tot? **Josep Pedrals i Marcelo Expósito**

18/12/2019 – 19 h

Xerrada. La Tribu Llibreria

Pons i Gallarza, 30

La Sala Beckett va encarregar a Josep Pedrals una nova traducció d'*Esperant Godot* i Pedrals l'ha fet contrastant tres versions: l'original en francès (*En attendant Godot*, 1952), la traducció a l'anglès del mateix Beckett (*Waiting for Godot*, 1955) i l'única que existia en català, de Joan Oliver (*Tot esperant Godot*, 1960). Pedrals ha seguit les paraules de l'autor, però també les seves llicències, i ha recreat els canvis de cada text per adaptar-lo al context (cultural, territorial, etc.) de cada llengua. Però la primera diferència que hi trobem és sobre l'anterior versió catalana: el títol.

On és el tot? Eliminar el *tot* d'una obra on el que hi passa és ben poc suposa jugar amb aquesta paradoxa. Un petit gest que aparta i destapa alhora, com feia Beckett, tot un món de possibilitats. Perquè *Godot* representa l'acte d'esperar i el seu efecte, aquella acció tan mínima que fa que el no-res ho sigui tot: mentre esperem passa el temps, i això és tant que en diem viure. En la repetició i l'espera diària hi ha el tedi, la frustració, però també el prodigi de les variacions, els petits canvis que renoven l'auguri d'allò que ha de venir. Esperar és també desitjar, i és precisament aquesta impossibilitat d'esgotar el dubte i diluir l'anhel el que ens permet seguir desitjant.

Amb Josep Pedrals i Marcelo Expósito parlarem de la complexitat de traduir Beckett, de tot el que es perd i es guanya amb cada traducció, i de com l'autoria es difumina en la deriva compartida de desitjar en comú.

Josep Pedrals (Barcelona, 1979) és poeta, traductor i rapsode. Bregat en el món del recital poètic en l'àmbit de parla catalana, ha col·laborat en diversos mitjans de comunicació, entre d'altres el diari *Avui*, el diari *ARA* i *Catalunya Ràdio*. En l'àmbit musical, l'any 2007 dugué a terme l'espectacle de hip-hop *Endoll*, amb Guillamino. Abans havia actuat amb *Explosión Bikini* i actualment treballa amb la banda *Els Nens Eutròfics*.

Marcelo Expósito (Puertollano, 1966) és artista, docent, assagista, activista i polític. Format en les escoles de la crítica institucional, l'art conceptual, l'art públic crític, la crítica feminista de les representacions visuals i el documental polític modern, desenvolupa el seu treball com a artista produint una àmplia videografia i un extens treball de caràcter interdisciplinari, i unint principalment el vídeo, la fotografia i l'escriptura.

No Yo **Lúa Coderch**

18/12/2019 – 18.20 h

Emissió. Programa Pantalles de Betevé

Aquesta obra pren per títol, i com a punt de partida, la peça teatral i fílmica de Samuel Beckett *Not I* (1972), un monòleg on una boca explica fragments d'una història dolorosa que, segons diu, no li pertany. El vídeo també enllaça amb una sèrie d'obres que giren al voltant d'un personatge inventat per Coderch el 2012, *La noia sense porta a la boca*, inspirada en un text de la poeta canadenc Anne Carson sobre la nimfa Eco, aquella que, segons la mitologia grega, repeteix sense entendre, sense fi. L'artista utilitza aquestes referències per explorar diferents qüestions relacionades amb la veu com a fenomen físic, amb la parla i el discurs.

Parlant la gent s'entén, diem, i de tant repetir-ho ens ho hem cregut. La imprecisió del llenguatge indica la seva ineficàcia, alhora que n'assenyala la ductilitat. L'oralitat ha ocupat un lloc privilegiat en la tradició occidental, reivindicada com la via més directa d'expressar allò que pensem i sentim. Però parlar no vol dir tenir veu pròpia. O no repetim de forma obedient i obsessiva el que ens han ensenyat? Més enllà d'aquesta boca i del que diu, per molt obert, franc i profund que sigui, dins i fora de la llengua tot és mal·leable i això vol dir també desgastat, superficial.

En la incontinència verbal d'aquesta boca impersonal costa tant discernir una història sostenible com saber qui parla a través d'ella. Sense identitat, la sinceritat cau en el forat de la retòrica, mentre la subjectivitat es dissol en

una comunitat insondable i acollidora al mateix temps. Què ens importa qui parla? La nostra in/capacitat de comunicar-nos, d'atrapar aquesta informe deriva narrativa, és, paradoxalment, l'única cosa que tenim.

Lúa Coderch (Maynas, Perú, 1982) és una artista que combina les pràctiques narratives i les pràctiques objectuals en vídeos, performances i instal·lacions que configura com a dispositius d'investigació. El seu treball se centra en la dimensió superficial, estètica i fenomenològica de la nostra vida en comú, i de les seves implicacions filosòfiques i polítiques latents.

No Yo, 2018

Vídeo digital, 16:9, monocanal, color, estèreo, 21'

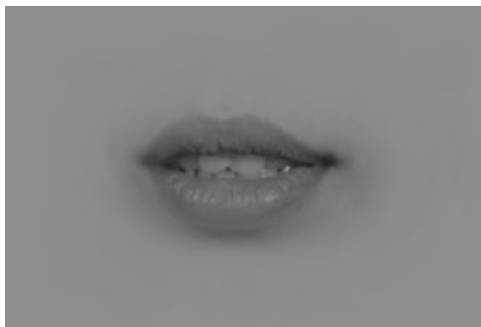
Autoria i direcció: Lúa Coderch

Videografia: Adrià Sunyol Estadella

Edició: Adrià Sunyol Estadella, Lúa Coderch

Boca: Ikram Bouloum. Veu: Lúa Coderch

Cortesia de l'artista i la galeria àngels barcelona

Didi & Gogo - Vaig fer-ho? Vés, vés Alba Sanmartí

20/12/2019 – 19 h

Lectura en clau coreogràfica. Espai Zero

Vladimir i Estragó (Didi i Gogo) esperen Godot. Què passaria si Pozzo i Lucky no els arribessin a interrompre? Si els deixem sols i gairebé sense res a dir-se (sense text), què farien els personatges de Samuel Beckett?

Didi & Gogo és un exercici de desplaçament del text teatral *Esperant Godot*. A partir del plantejament que Beckett proposa a *Quad* i altres peces per a la televisió, ens centrem no en la cosa escrita per ser dita, sinó en allò que ha estat escrit per veure's. Les didascàlies es converteixen en una partitura de l'obra per transformar-la en una peça coreogràfica. Gilles Deleuze, a *L'esgotat*, parla de *Quad* com un *ritornello* motriu, un recorregut sense objecte, quelcom que no avança però que es repeteix de forma nova. L'objecte de *Didi & Gogo* sempre queda ajornat i, per tant, ells queden sempre atrapats en el mateix recorregut. Aquesta peça és una prova, un joc que parteix de premisses que estan més a prop de les arts visuals que de la tradició teatral en el procés de creació a partir del text.

Què diu el text teatral que no es diu a escena? Malgrat els parèntesis, tota didascàlia és una acotació de sentit i Beckett les usa bastant, però sovint per contradir els seus propis personatges. Beckett es negava a interpretar les seves obres, i alhora es diu que no n'acceptava qualsevol adaptació. Aquí, sense el seu consentiment, hem volgut ensenyar aquesta ambivalència: allò que no veiem però que dirigeix la nostra mirada, allà on el director indica el sentit de la lectura però que

a l'escenari s'exposa a la interpretació. El final d'*Esperant Godot* n'és un exemple:

VLADIMIR: Som-hi, doncs?

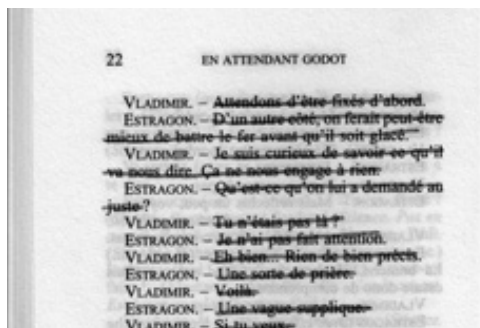
ESTRAGÓ: Sí, marxem.

(No es mouen.)

Alba Sanmartí Masdeu (Arenys de Mar, 1981) desenvolupa la seva pràctica artística en el camp de les arts escèniques. Ha treballat com a actriu i ballarina, i ha col·laborat en diferents propostes artístiques en el camp de les arts visuals. Professora a Varium Espai de Moviment, la docència es converteix en l'espai on provar, on investigar la relació entre paraula i moviment.

DIDI & GOGO - Vaig fer-ho? Vés, vés, 2019

Dramatúrgia i direcció: Alba Sanmartí Masdeu
Ballarins/intèrprets: Anna Fontanet i Manel Salas
Música: Ramon Sanmartí Masdeu
Agraïment a la Sala Beckett

Frame de Film (Hôtel Wolfers) de Dora Garcia.
Cortesia de l'artista i de ProjecteSD, Barcelona

**FABRA i COATS
CENTRE D'ART CONTEMPORANI
DE BARCELONA**

Sant Adrià, 20
08030 Barcelona
Tel. 932 566 150

centredart@bcn.cat
fabraicoats.bcn.cat
ajuntament.barcelona.cat/centredart